

vis för att samtala om och öva gudstjänst? Det skulle vara välgörande som omväxling med kontraktskonventens Havanna 2! Och nog skulle det vara värdefullt, om Laurentius Petri Sällskapet, i samverkan med stiftens avdelningar av Kyrkosångens Vänner, kunde hjälpa präster, kanske inte minst de yngre, till några stilla studiedagar i en lugn församling och under någon förfaren frater superior som undervisare och själasörjare. Det vore ett utomordentligt värdefullt praktiskt-teologiskt-homiletiskt seminarium! Här tangerar vi f. ö. återigen det drömda kyrkomusikaliska institutet och dess möjligheter för prästernas och kantorernas vidareutbildning.

Prästens liturgiska fostran måste först och sist vara Den Helige Andes verk. Det räcker icke med gudstjänstövning eller studier i liturgik. Gudstjänsten måste för prästen bli ett levande stycke av Guds skapande, heliga aktivitet — ett led i Guds levande Ords fortsatta skaparehandling. Liturgi betyder tjänst. Som det gudomliga Ordets tjänare (det är liturg) har prästen att sträva efter att mer och mer bliva brukbar och brukad i det gudomliga Ordets tjänst (det är liturgi).

Pehr Edwall.

Recensioner.

Kyrkan.

En bok om kyrkan av svenska teologer. Stockholm, Sv. kyrkans diakonistyrelses förlag, 1942. 446 s. Kr. 13:50.

Man kan med en viss rätt påstå, att kyrkobergreppet alltid varit och alltid kommer att vara aktuellt, så länge som en inte uteslutande ohälsosam spänning består mellan kyrkan, sådan som hon historiskt framträder i nuet, och staten, till vilken hon alltid måste stå i någon slags relation, vare sig som stats- eller frikyrka. I vår tid har som bekant särskilt från kulturradikala kretsar mot kyrkorna i allmänhet riktats den anmärkningen,

att de varit alltför undfallande för den världsliga staten, medan de frikyrkliga framför allt betonat, att statskyrkorna inte kunna legitimera sig ur Skriften. Under de första årtiondena av detta sekel var kyrkofrågan ett ständigt återkommande debattämne, framför allt i akademiska och frikyrkliga kretsar; i Uppsala utkämpades sålunda ett par minnesvärda debatter med protagonister från olika läger 1909 och 1912.

Individuellt kunde väl denna fråga tidigare göra sig påmind med en plågsam skärpa, såsom när Söderblom 1888 förfärad frågar: »var på vilan kristendomens visshet, Kristi anspråk, lärans sanning, kyrkans be-

rättigande». Men en helt annan aktualitet än denna fredliga-teoretiska för några årtionden sedan har ämnet fått i våra dagars värld, i vilken allteftersom brutaliseringen fortskridit frågan om kyrka och stat, kyrka och rättsordning på sina håll blivit en fråga på liv och död. För kyrkan har detta kommit som en allvarlig maning inte bara att besinna sig på vad som i denna tid är hennes uppgift — liksom om enskilda gäller det också om kollektiva grupper, folk och institutioner att de inte visa sina bästa sidor precis i medgångens och lugnets dagar — utan också att göra sig reda för var gränslinjen går mellan henne och staten, med andra ord på vilken punkt det tillstånd inträder, då hon icke längre stillatigande kan åse den statliga eller rättsliga utvecklingen. Det för många överraskande har då inträffat, att kyrkan visat sig erbjuda det starkaste, för att inte säga det enda effektiva motståndet mot försöken att lägga anden i bojor och mot kränkningen av rättsordningen. Man kan spekulera över varpå detta har kunnat bero och peka på att t. ex. för Norges vidkommande kyrkan där haft ledare av ovanliga mått, materiella resurser, som åtminstone till en viss grad gjort det möjligt för henne att bjuda motstånd, som andra ideella organisationer och institutioner inte kunnat o. s. v. Men ingendera av dessa förklaringar träffar det väsentliga. Det är väl inget tveivel om att kyrkan kunnat förbliva oböjlig, därför att hon har en transcendent sanktion och ett övervärldsligt budskap. Allt som är byggt på mänskliga beslut eller på mänsklig överenskommelse kan och brukar också anpassa sig i det oändliga eller omböjas efter den starkares vilja, medan för kyrkan på en viss punkt oböjligt det tillstånd inträder, då hon

inte längre kan vara med, utan att svika sitt gudomliga uppdrag. Man skulle också kunna säga, att kyrkan i våra dagar på sina håll i gärning uppenbarar, att hon är mer än en mänsklig stiftelse.

I den bok, som nu utgivits på Diakonistyrelsens förlag och i vilken frågan om kyrkan diskuteras från skilda synpunkter och av olika författare, säges det också uttryckligen ifrån att det är det nuvarande läget, som framkallat boken. Uppsatserna äro egentligen frukten av ett meningsutbyte vid en teologkonferens i Nyköping i februari i år, men för att frågan skall bli mera allsidigt belyst ha ytterligare en del artiklar tillkommit. I stort sett dela väl alla författarna samma syn på ämnet, ehuru man på ett par punkter kan märka smärre reservationer, liksom också ett par dubbleringar av tankegångar och uttryck i ett samlingsverk som detta inte kunnat undgå. Författarna ha endast haft till ögonmärke att skildra vad kyrkan verkligen är och blicka inte ängsligt åt ena eller andra hållet för att se hur vederbörande skall uppfatta deras meningar. Vad som frapperar är den lidelsefria tonen utan utfall mot annorledes tänkande — betecknande nog alltför vanliga i den fredliga tidens många kyrkodesbatter — den stränga sakligheten, ämnets majestät, varom inledaren biskop Aulén med rätta talar. Man skulle i något skematisk form kunna sammanfatta det intryck som boken efterlämnar, att dess kyrkobergrepp närmast sammanfaller med det klassiskt svenska, särskilt sådant detta utformats av Einar Billing, men boken tvingar inte denna mening på läsaren, utan verkar i denna riktning just genom frånvaron av all apologetik.

Då det här icke kan bli fråga om

att ens i referatets form behandla innehållet i denna rika bok, som har sitt budskap inte minst till våra bröder i grannländerna, måste vi begränsa oss till att antyda det huvudsakligaste av innehållet.

I ett hänseende är utgångspunkten för en debatt av idag mycket gynnammare än för en 25 å 30 år sedan. Medan exegetiken vid denna tidpunkt närmast verkade besvärad av att taga ställning till kyrkobergreppet och inte hade annat än tvekan eller undvikande svar att ge, har senare exegetisk forskning målmedvetet inriktat sig på ett studium just av det nytestamentliga och urkristna kyrkobergreppet och på en skildring av hur församlingen faktiskt framträdde enligt detta begrepp. Man har härvid inte heller fallit för frestelsen att läsa in sina egna tankar eller för att idealisera, utan som en av bidragsgivarna docenten Olof Linton anmärker sökt att *taga urkristendomens självvittnesbörd på allvar*. Alla uppsatser som handla om det urkristliga kyrkobergreppet, om ämbetet och kulten, av Anton Fridrichsen, Erik Sjöberg, Gösta Lindeskog, Hugo Odeberg och Nils Johansson, bära prägeln av denna tveklösa säkerhet. Koncisast definierar kanske Anders Nygren kyrkan från biblisk synpunkt med en från Nya Testamentet hämtad välkänd bild: *därför att Kristus är, är också kyrkan såsom Kristi kropp förhanden*.

I det andra avsnittet, »Aktuella historiska perspektiv», behandla Sven Kjällström (Bekännelsen i den svenska reformationskyrkan) och Hilding Pleijel (Svenska kyrkan och bekännelsen under sista halvseket) ett par kritiska skeden i svenska kyrkans historia. Einar Billings epokgörande insats för en fördjupad syn på den svenska kyrkans egenart och uppgift behand-

las av Oscar Krook och Sigfrid von Engeström, av den förre i mera essayistisk form, av den senare i en rikt dokumenterad framställning. Bidrag till detta avsnitt äro också lämnade av Hjalmar Lindroth och Elis Malmeström.

Men ingen aldrig så oklanderlig exegetik kan göra den systematiska uppgiften överflödig. Kyrkobergreppet ägnas därför i det sista avsnittet »Kyrkotanken i principiell belysning» en ingående undersökning bl. a. av Ragnar Bring (Det subjektiva och objektiva kyrkobergreppet), Herbert Olsson (Kyrkans synlighet och fördolthet enligt Luther), Ruben Josefson (tre uppsatser om resp. dopet, nattvardsuppfattningen och ämbetet). En alldeles särskild aktualitet äger till slut Anders Nygrens uppsats (Staten och kyrkan; närmast i anslutning till Luthers lära om det andliga och världsliga regementet) och Gustaf Auléns (Kyrkan och rättsordningen).

I England har denna form av tankeutbyte varit vanligare än hos oss — närmast föres väl tanken på samlingen *Catholic and critical essays* 1926. Det sätt, på vilket det nu gjorda försöket, utfallit, uppmuntrar till fortsättning. Det är inte uteslutet utan snarare troligt, att denna samling, vars ämne är högst aktuellt och behandlats på ett suveränt sätt, kan få något av programmatisk betydelse för framtiden. *Bror Olsson.*

Fyra kyrkoberskrivningar.

Bertil Berthelson, Lidens gamla kyrka. Svenska Fornminnesplatser. Kungl. Vitt. Hist. och Antikvitetsakademien. Stockholm 1943. 16 s. Kr. 0.75.

Ingemar Ingers, Burlövs gamla kyrka. Lund 1942. 32 s. Kr. 0.75.

Arthur Svensson, Bjäresjö kyrka. Ystad 1942. 60 s. Kr. 2:—
Sigurd Pira, Linderås och Adelövs gamla kyrkor. Tranås 1942. 56 s. Kr. 1:—.

Medelpads märkligaste kyrka, *Liden*, har hedrats med en beskrivning i serien Svenska Fornminnesplatser. Den är utarbetad av antikvarien B. Berthelson och skildrar den intressanta 1400-talskyrkans öden samt de många vackra inventarierna, av vilka flera härstamma från Holms kyrka.

I små populära kyrkbeskrivningar ha två märkliga skånska kyrkor blivit skildrade. *Burlövs kyrka* från 1100-talet med torn från 1200-talet och kor, som utvidgats på 1400-talet, äger bl. a. en ståtlig altaruppsats av Jacob Kremberg från Lund och en predikstol i samma stil. Allt detta är sakligt och enkelt skildrat liksom också den stora kyrkorestaureringen 1908—09, då det vackra medeltidstemplet räddades från att en tid ha varit ödekyrka — en förnedringstid på endast 8 år.

Bjeresjö kyrka är ännu märkligare. Mest berömd är väl kyrkan för de intressanta romanska kalkmålningarna. Själva byggnaden med sin märkliga dopfont torde enligt Erik Lundberg få räknas till en rätt sen avläggare av en skulpturskola, vars främsta verk var lektoriemuren i Lunds domkyrka. En sevärighet är också läktarpredikstolen med sina vackra reliefer. Den utmärkta vägledningen, som är prydd med talrika förstklassiga illustrationer, säljes till förmån för kyrkans restaurering, vilken planerats.

Sigurd Piras skildring av *Linderås* och *Adelövs* kyrkor är mera utförlig och bygger på ett omfattande studium av kyrkböckerna. Han ger därför en livlig och kulturhistoriskt orienterad bild även av sockenliv m. m. Som en ovanlig begravningsred kan näm-

nas följande från år 1762. När lik begravas stå bärarna utanför kyrkogårdsporten och hålla bären på axlarna tills prästen kommer och »sjunger upp liket». Då ställa sig de sörjande kvinnorna omkring en sten för att gråta. Det förekommer också, att de sörjande hela året under gudstjänsten luta sig under bänkarna och ej stiga upp ens när Tron sjunges. — Piras kyrkoberivningar avse de medeltida kyrkor, som funnits före de nuvarande, som uppförts resp. 1793 och 1830—34.

Bengt Cnattingius.

Kyrkokonst.

Hans Richard Fabricius: Danske kirkekunst, biblisk og symbolisk belyst. O. Lohses forlag, København 1941.

Pastor Richard Fabricius, som ägnat många års intensiva studier av den danska kyrkokonstens ikonografi, har sammanfattat dessa studier till en bok, som kallats Dansk kyrkokonst. Man måste vara lekman för att våga sig på en uppgift, där materialet är så överrikt och den vetenskapliga bearbetningen så obetydlig. Fabricius' bok är helt enkelt den enda studie av det märkliga danska materialet — på svenska finns åtminstone ett litet antal specialundersökningar. Det skulle emellertid vara orätt att klandraförfattarens djärvhet — tvärtom hans bok bör hälsas med glädje. Den kan läsas även i Sverige i brist på inhemska framställningar i ämnet.

Boken behandlar endast medeltidskonsten. På vissa punkter kunde den ha utfyllts med korta antydningar om protestantiskt evangeliskt konstinnehåll. Vissa avsnitt av den medeltida kyrkliga ikonografien äro så fyl-
 ligen (t. ex. om änglarna, sibyl-

lorna, om jordens och naturmakternas symbolik), att en förkortning varit lämplig. Mot en del detaljer i framställningen kan man naturligtvis resa invändningar. Vid skildringen av Jesu födelsebilden betonas Birgittauppenbarelsens betydelse för starkt; de s. k. Bonaventuras betraktelser skildra som bekant tidigare tillbedjandet av Jesusbarnet på liknande sätt och ha troligen spelat huvudrollen vid motivets utformande under senmedeltiden.

Som avslutning följer en specialundersökning av ett intressant ämne om den engelska kyrkans betydelse för Danmarks kyrkliga bildkonst och arkitektur under 1100-talet. På grund av brist på bilder är det svårt att kontrollera författarens intressanta upptäckter. Men läsarens huvudintryck förblir dock mycket förmånligt för författaren, och man får en livlig föreställning om hur stor betydelse det ikonografiska studiet äger för historien och konsthistorien. Tack vare det engelska inflytandet gömmer den danska kyrkokonstens bildvärld ett myller av gestalter och föreställningar från fornkristen, karolingisk, bysantisk tid m. m.

Boken avslutas med ett stort ortregister, men däremot saknas ett register på helgon samt ikonografiska begrepp, som hade varit viktigare. Anmälaren måste lovorda de ständiga och ytterst upplysande hänvisningarna till bibelställen. Boken om Dansk kirkekunst bör spridas i Sverige och stimulera till ökad förståelse för vår kyrkokonsts rika bildvärld.

Bengt Cnattingius.

Orgelspelets konst.

Hermann Keller: Schule der Choralimprovisation, Edition Peters Nr 4447, samt Die Kunst des

Orgelspiels, Edition Peters Nr 4517. Pris 4:— resp. 6:— R. M.

Organistutbildningen i Tyskland är känd för att stå på en synnerligen hög nivå, långt högre än den svenska. Den är grundligare, mera gedigen och effektiv än i Sverige: man har ju en förnämlig tradition att anknyta till och slå vakt om. Den tyske nytexaminerade organisten är således odiskutabelt sin svenska kollega på de flesta områden vida överlägsen, såväl teoretiskt som praktiskt-tekniskt. Framför allt är detta förhållandet med avseende på ämnet orgel, vilket såsom huvudämne är uppdelat i underavdelningarna liturgiskt orgelspel och konserterande orgelspel med skilda vitsord i examensbetyget. Redan denna omständighet ger vid handen, att koncentrationen till huvudämnet samt lärogången bli helt annorlunda än vad tyvärr hos oss är fallet. Den tyske organisten har grundligt lärt känna sin orgel i dess egenskap av ett den polyfona musikens instrument framför alla andra, och han förstår också att traktera den på ett orgelmässigt sätt, även när det gäller koralspel, preludier och modulationer. Förutom den teoretiska undervisningen i harmonilära och kontrapunkt har han under loppet av lärokursen i liturgiskt orgelspel bringats ett gediget praktiskt kontrapunktiskt kunnande, som sätter honom i stånd att genomföra, »improvisera», en cantus firmusbearbetning i polyfon sats ävensom att postludiera i fugatots (fugans) eller pasacaglians former. Som färdigutbildad — eller rättare — nyutbildad äger den tyske organisten dessutom en ingående kännedom om litteraturen för sitt instrument. Han har förutom ett flertal verk av dels gamla mästare dels Seb. Bach fått instudera åtminstone ett par stora Regerkompositioner samt nutida

verk av Joh. Nep. David, H. Grabner och andra. Även César Franck och Widor spelas. Vid examineringen i tekniskt (konsertmässigt) orgelspel förekommer ej som hos oss endast *ett* »examensstycke», utan varje abiturent har att utföra åtminstone fyra större kompositioner, representerande skilda epoker.

I ovannämnda synnerligen intressanta och värdefulla pedagogiska arbeten, »Schule der Choralimprovisation» och »Die Kunst des Orgelspiels,» har Hermann Keller, professor vid Staatliche Hochschule für Musik i Stuttgart, metodiskt förebildligt framställt läroängängen vid utbildningen i liturgiskt och tekniskt orgelspel. Med pedagogisk skarpsblick har kunskapsstoffet ordnats från nybörjarens första försök fram till mera avancerade stadier. Jämförda med tidigare utkomna pedagogiska arbeten torde dessa båda verk var för sig framstå utan motstycke, då nära nog alla i såväl liturgiskt som tekniskt orgelspel förekommande problem behandlas. Inte blott för den studerande utan även för den färdige, i tjänst varande organisten, som vidare vill förkovra sig, kan Keller bli till ovärderlig nytta; författaren vänder sig i företalet till båda dessa kategorier. Varje organist kan därför icke nog rekommenderas att skaffa sig båda dessa arbeten. De lämpa sig utmärkt för självstudium.

I förordet till »Schule der Choralimprovisation» påpekar Hermann Keller, att improvisation är ingivelse och därför omöjlig att lära. Tillägna sig kan man emellertid improvisationens *tekniska former*. Vid början av denna lärokurs förutsättes kännedom om harmonilärens grunder. Den första uppgiften, som ligger till grund för alla efterföljande, består i att från bladet i fyrstämrig sats spela (»harmoni-

sera») en given koralmelodi. Från detta första stadium ordnar sedan Keller på ett utomordentligt skickligt sätt det successiva fortskridandet till allt svårare uppgifter. Över åttondels-, triol- och sextondelsfigureringen till en cantus firmus i trestämrig sats samt bearbetning av en c. f. i alla lägen i såväl manual som pedal går vägen fram till imitation och fugetta samt koralförspelets större former sådana de lanserats av de klassiska mästarna och Seb. Bach. Ur pedagogisk synpunkt mycket lyckligt är, att varje uppgift ända från början åskådliggöres med koralbearbetningar av gamla mästare. Detta sker så, att endast de inledande takterna av varje komposition fullständigt återgivits och i det följande endast c. f. utsatts. Härigenom ledes den studerande in i uppgiften och eggas att slutföra exemplet i samma stil, vari det påbörjats. Denna metods stora värde är obestridligt. Författaren framhåller dessutom genom talrika hänvisningar till orgellitteraturen vikten av att jämsides med genomgåendet av denna skola ingående studera äldre och nyare koralbearbetningar.

Hermann Kellers orgelskola, »Die Kunst des Orgelspiels», är i likhet med hans improvisationsstudier ett pedagogiskt arbete av förnämligaste art. Författaren nämner inledningsvis, att de flesta orgelskolor vanligen bli lagda åt sidan, när eleven hunnit så långt, att han kan börja studera den lättare klassiska litteraturen. Till skillnad från andra liknande arbeten vill därför denna skola behandla alla områden, som äro betydelsefulla för det konstnärliga orgelspelet. Den rent tekniska delen, som vill bibringa den studerande den teknik som behövs för att kunna spela större Bach- och Regerkompositioner, börjar med det orgelmässiga koral-spelet, varvid sopran,

alt och tenor utföras på manualen och basen på det okopplade pedalverket. Koncentrerade tekniska pedal- och manualövningar, ofta hämtade ur eller anknyttande till den klassiska orgellitteraturen, samt ett urval äldre och nyare kompositioner ha ordnats efter svårighetsgrad på ett sätt, som röjer den erfarne pedagogen. Särskilt värdefulla äro de utförliga kapitlen om frasering, och artikulation, ornamentik och registrering, försedda med talrika exempel. Dessutom äro medtagna kapitel om uppförandep Praxis, c-kla-ver, basso continuo spel, den gregorianska koralen, kyrkotonarterna samt orgelns byggnad. Vidare finnas en förteckning öfver de vanligaste orgelstämmorna, en koncentrerad översikt med årtal öfver orgelkonstens historia samt till sist en efter svårighetsgrad och stilepoker gjord litteraturförteckning. Omspännande alla dessa områden blir detta verk av Hermann Keller ej blott en orgelskola för nybörjare utan än mer en oumbärlig uppslagsbok för alla organister, som här kunna finna allt vad de behöva veta.

Den som samvetsgrant studerat båda dessa här behandlade verk av Hermann Keller torde ha lagt en grund till fortsatt utbildning, som inte förefaller kunna lämna mycket övrigt att önska. Man måste hoppas, att båda skolorna bliva införda vid undervisningen som obligatoriska för varje organisteleve vid Kungl. Musikhögskolan.

Jan Pontén.

Liturgisk orgelmusik.

*Introituspreludier för orgel.
Samlade och utgivna av Albert
Runbäck och Valdemar Ahlén.
Del I och II. Nordiska Musik-
förlaget.*

Det mest krävande preludiet i högmässan är förvisso introituspreludiet. Det skall ju dels förbereda koralen och dessutom också i sig äga något av den ifrågavarande dagens karaktär. Utformningen av detta preludium kan för en ansvarsökande organist vara ett stort problem. Den föreliggande preludiesamlingen är ett bidrag till lösandet av detta. Runbäck-Ahlén har här samlat introituspreludier till varje sönd- och helgdags högmässa under kyrkoåret. Avsikten är synnerligen lofvärd och resultatet mycket gott.

Kanhända kan det ibland ligga nära till hands att introituspreludiet trots anknytning till koralen blir ett självständigt moment, ett orgelstycke i början av högmässan utan samband med den ifrågavarande dagens karaktär. Det är inte alltid man kan säga att preludiet till en koral också är preludiet till högmässan i sin helhet.

Stilen i preludierna är väl hållen, även om en viss torrhet ibland gör sig gällande. Allan rättfärdighet är ju inte uppfylld i och med att ett preludium är polyfont. Mången gång är dessutom polyfonin endast skenbar och blott figurerad harmoni. Rytmska ombildningar av koralen kan också vara en ömtålig sak. Det visar preludiet till 2:a Sönd. e. Trettönd., nr 13 b, där koralen får en påtagligt profan anstrykning. Och varför inte ta med något ur Bachs »Orgelbüchlein», när tanken ändå med anledning av preludiet till 3:e Sönd. i Fastan, nr 23 b, med saknad går dit.

Bland de olika bidragen märkas särskilt, förutom utgivarnas, kompositioner av bl. a. Berg, Rosenquist och Söderholm. Här är den polyfona stilen konsekvent och naturlig. De danska bidragen av Hamburger och Viderö vill anm. också gärna framhålla. I några av preludierna av märket Runbäck användes två koraler som motiv

samtidigt, preludier, där temata på ett verkligt underfundigt sätt blivit kombinerade med varandra. Så t. ex. introituspreludiet på herdesöndagen, 2:a e. Påsk, där introituskoralen »Än vårdar och föder vår Herde sin hjord» blivit kombinerad med gradualkoralen »Den korta stund jag vandrar här», eller preludiet på Domssöndagen, där »En gång dö och sedan domen» kombinerats med »Vaker upp». Här ge kunnighet och stilkänsla ett förnämligt resultat.

F. ö. innehåller samlingen orgelkoraler eller delar av sådana av de

gamla mästarna Scheidt, Pachelbel, Buxtehude m. fl.

Samlingen är ett av de starkaste bidragen till den nya, kyrkliga orgelmusiken och utgivare, medarbetare och förlag äro värda all tack. Den kyrkomusikaliska utvecklingen är på god väg, och även om man ibland har en känsla av stagnation och en viss självgodhet, behöver man inte ängslas, så länge vi hugnas med så friska tillflöden som dessa introituspreludier. Givetvis bör de finnas på varje orgelläktare.

G. A.

Laurentius Petri Sällskapet.

Sommaren 1943 planerar sällskapet följande kurser:

1. I samarbete med K. S. V. i Växjö stift:

Koraldagar i Jönköping 5—7 juli. Medverkande: kyrkoherde A. Blomqvist, Jönköping, A. Adell, Söderköping, stiftsadjunkt P. Edwall, Växjö, kantor K. G. Gustafsson, Gökhem. Anmälan till stiftsadjunkt P. Edwall, Växjö, senast den 28 juni.

2. Teologkonvent i Torpa. 1 juni—30 juli (fulltecknat) Ledare: hovpredikant Bo Giertz.

3. Fortbildningskurs i Söderköping 27 juli—1 augusti. Ledare: musikdirektör Ragnar Blennow, Åstorp, Avsedd för präster och teologer, organister, organistelever och körmedlemmar, Meddelar undervisning i den gregorianska sången i den nya mässboken och i tidebönen. Anmälan